

I

(Rezoluții, recomandări și avize)

AVIZE

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 488-A SESIUNE PLENARĂ DIN 20 ȘI 21 MARTIE 2013

Avizul Comitetului Economic și Social European privind necesitatea și metodele de implicare activă a cetățenilor în domeniul politicii energetice (aviz exploratoriu)

(2013/C 161/01)

Raportor: **dl Richard ADAMS**

La 13 noiembrie 2012, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Necesitatea și metodele de implicare activă a cetățenilor în domeniul politicii energetice

(aviz exploratoriu).

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 27 februarie 2013.

În cea de-a 488-a sesiune plenară, care a avut loc la 20 și 21 martie 2013 (ședința din 20 martie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 183 de voturi pentru, 2 voturi împotriva și 5 abțineri.

1. Introducere și recomandări

1.1 Comisia Europeană a salutat propunerea Comitetului Economic și Social European de a **examina posibilitatea de a iniția un dialog al societății civile pe teme energetice**. Implicarea publicului și înțelegerea și acceptarea diferitelor schimbări prin care va trebui să treacă sistemul energetic în următoarele decenii sunt absolut esențiale. În acest sens, dialogul cu societatea civilă este vital, iar CESE, prin componența și reprezentarea sa, care reflectă societatea europeană, este bine poziționat ca interlocutor pentru cetățenii și părțile interesate din statele membre și poate stabili un program cuprinzător, care să integreze democrația participativă și acțiunile concrete.

1.2 În urma consultării preliminare cu statele membre, cu organismele regionale și locale, cu organizațiile reprezentând partenerii sociali, ONG-urile, sectorul energetic și organizațiile cetățenești, CESE recomandă să se țină seama de propunerile din secțiunea 7 a prezentului aviz.

1.3 În rezumat:

- CESE va lua inițiativa de a institui un **dialog european privind energia (DEE)**, o dezbatere coordonată pe mai multe niveluri, orientată către acțiune, în și între statele membre;
- programul va fi ambițios și profesionist, sponsorizat și finanțat de părțile interesate în sectorul energetic, stabilind legături cu inițiativele existente și câștigând recunoaștere ca „o marcă socială” de încredere, care are capacitatea de a reacționa la nevoile și preocupările publice;
- DEE va însemna informații fiabile despre energie și va oferi un „spațiu de negociere”, în care temele legate de implementare ar putea fi dezbătute în contextul efectelor și acceptabilității sociale, al strategiei în materie de investiții și resurse și al altor considerente politice;

- principalul indicator de succes al programului va fi adoptarea sa în statele membre, o influență cuantificabilă asupra elaborării politicilor legate de toate formele de energie, un rol recunoscut în stimularea convergenței la nivelul UE și legături strânse cu cadrul energiei și acțiunilor în contextul schimbărilor climatice post-2020;
- prin urmare, CESE recomandă ca DEE propus să primească un sprijin politic și administrativ ferm, cu adaptarea abordărilor interne ale Comisiei Europene, punând accent pe dialog și conversație;
- CESE recomandă acordarea unui sprijin financiar pentru activitatea DEE în următoarea perioadă de finanțare a UE (2014-2020).

2. Context

2.1 Indiferent de mixul energetic ales, eficiența energetică este un factor critic pentru atingerea obiectivelor stabilite pentru 2050 în privința reducerii emisiilor de dioxid de carbon. Dacă se dorește ca statele membre să-și poată menține opțiuni deschise și flexibile în materie de mix energetic, este de asemenea vital să se investească din timp într-o piață internă modernizată, îmbunătățită și bine conectată. Acestea, precum și utilizarea mai intensă a electricității sunt elementele relativ necontestate ale politicii energetice a UE, deși costurile, finanțarea, viteza de punere în aplicare și impactul rămân excepțional de mari. În același timp, în statele membre sunt analizate atent chestiunile legate de mixul de surse de aprovizionare cu energie și posibilitățile de obținere a eficienței energetice și a nivelului necesar de investiții. Deși este probabil ca dezvoltarea unei abordări europene să conducă la costuri mai reduse și la o aprovizionare mai sigură decât sistemele naționale difuze și unilaterale, totuși o mare parte din dezbaterile publice se concentrează în continuare asupra creșterii permanente a prețurilor la consumator și asupra impactului tot mai puternic al infrastructurii și al metodelor de producție. Există cazuri în care statele membre pot organiza dezbateri naționale pe tema aspectelor tranziției energetice, dar trebuie spus că, în general, acestea nu apar în mod spontan și trebuie încurajate.

2.2 Deoarece valorile publice europene în privința variantelor de viitor energetic sunt într-o etapă de tranziție și măsurile politice relevante vor fi în mare parte inițiate la nivelul UE, **organele UE trebuie să participe la crearea unui climat de încredere** în relația dintre părțile interesate oficiale și neoficiale din societatea civilă, ca și în relația dintre acestea și actorii politici, stimulând implicarea publicului într-un dialog structurat. Adăugarea acestui element înseamnă un important pas înainte, prin distincția între ceea ce este posibil din punct de vedere tehnic și economic și ceea ce este fezabil și acceptabil pentru părțile interesate din punct de vedere social. În plus, acest dialog va constitui un exemplu practic de democrație participativă într-o chestiune cu relevanță pentru toată lumea.

2.3 Prezentul aviz exploratoriu privind necesitatea și metodele de implicare activă a cetățenilor în domeniul politicii energetice descrie **modul în care ar putea fi structurat și dezvoltat un astfel de dialog cuprinzător și incluziv** la

interfața dintre nivelurile european, național și local. Un astfel de dialog ar putea, de asemenea, evidenția măsurile concrete pe care le pot lua cetățenii și ar stimula acțiuni inovative și reacții din partea furnizorilor și a autorităților.

3. Cadrul politic

3.1 Cadrul politicii energetice a UE este conceput spre a **consolida și a menține securitatea, competitivitatea și durabilitatea în domeniul energetic**. Obiectivul ca în 2050 emisiile de gaze cu efect de seră să fie reduse cu minimum 80 % față de cele din 1990 rămâne un obiectiv cantitativ ferm, deși nu obligatoriu din punct de vedere juridic. Totuși, alte aspecte ale durabilității - de exemplu proporția energiei din surse regenerabile în mixul energetic - rămân nesoluționate și după 2020. Analog, este greu de cuantificat ce înseamnă un grad acceptabil de dependență energetică sau diferențialul prețurilor energiei în raport cu competitorii globali importanți. Politica UE trebuie să se adapteze într-un fel sau altul la aceste incertitudini - istoria recentă demonstrează că volatilitatea prețurilor energiei pe plan mondial și impactul evenimentelor neprevăzute impun o politică energetică flexibilă și capabilă să facă față unor circumstanțe externe complexe.

3.2 Elaborarea politicii UE în materie de **tranziție energetică este deseori afectată de lipsa de asumare a statelor membre**; în plus, nu există o comunicare cu cetățenii în sensul explicării preferințelor și a compromisurilor acceptabile. Abordarea pe scenarii, adoptată în Perspectiva energetică 2050, este un mod inteligent de a răspunde unei situații fluctuante. Însă utilizarea acestei tehnici în pregătirea terenului pentru formularea unei politici se lovește de această lipsă de asumare a statelor membre și de îndoielele unui public în general mai puțin informat sau interesat în privința celor mai multe teme energetice, cu excepția prețului și, în unele țări, a securității aprovizionării. Documentele politice de la nivelul UE sunt destinate mai ales statelor membre, care sunt principalii actori instituționali și industriali, și ele nu ajung întotdeauna să aibă legătură și să rezoneze cu preocupările publicului. O parte din procesul de implicare și angajare publică propus în prezentul aviz implică cu necesitate „traducerea” conceptelor energetice complexe. Cunoștințele, punctele de vedere și valorile publicului vor avea rolul de a mobiliza toate părțile pentru a întreprinde reevaluările, ajustările și adaptările care se impun într-o lume nesigură. Celor trei piloni ai politicii energetice - securitatea aprovizionării, competitivitatea și durabilitatea - ar trebui să li se adauge un al patrulea: participarea.

3.3 Nu va fi un lucru ușor. Până în prezent, reconcilierea solidarității și cooperării în UE cu dreptul statelor membre de a-și stabili strategia energetică a condus la **o politică neclară și la mesaje confuze**, în special pentru cetățeni, iar de aici au rezultat neînțelegeri profunde.

3.4 **Implicarea cetățenilor la nivel național și apoi definirea ulterioară a politicilor energetice într-o perspectivă UE mai largă** este una din căile de remediere și de clarificare (O conexiune mai strânsă cu dimensiunea

europeană ar fi în avantajul inițiativelor naționale în desfășurare, cum sunt *Débat national sur la transition énergétique* în Franța, *Energiewende* în Germania și Forumul privind mixul energetic în Spania). Conducătorii de la nivelul național au nevoie de un mandat democratic și de un electorat informat asupra acestui subiect esențial, care să fie pregătit să pornească în parteneriat cu politicienii pe un drum dificil. Dacă nu are loc o dezbatere deschisă și incluzivă despre variantele de cooperare pentru un viitor energetic paneuropean, rămâne ideea că numai atitudinile naționale sunt acceptabile din punct de vedere social. Această preferință pentru nivelul național a determinat deja mai multe părți interesate să considere că politica energetică a UE nu este nici coerentă, nici credibilă. Această lipsă de claritate reduce capacitatea de punere în aplicare a unei politici coerente de reducere a emisiilor de carbon, care să facă față presiunii schimbărilor climatice, iar timpul se scurge.

3.5 Cetățeni din întreaga Europă și-au exprimat nemulțumirea în ceea ce privește funcționarea pieței de energie (a se vedea Tabloul de bord al piețelor de consum http://ec.europa.eu/consumers/consumer_research/editions/docs/8th_edition_scoreboard_en.pdf); dacă nu primește răspuns, această nemulțumire va submina continuarea eforturilor în direcția unei acțiuni comune a UE în domeniul tranziției energetice. **Trebuie ca cetățenii să fie implicați într-un mod mai eficient în orientarea strategică a marilor opțiuni politice - dincolo de rolul lor de consumatori -, deoarece pregătirea tranziției energetice nu se rezumă doar la chestiunile, importante de altfel, legate de piață.** În multe state membre este în creștere o nemulțumire asemănătoare legată de procesul politic, de „politică”. La nivelul critic al Uniunii în ansamblu, „politică” este fie absentă, fie incapabilă să producă rezultate, iar dimensiunea UE a fost deseori redusă la nivelul unor dezbateri naționale necoordonate pe tema politicii energetice. Pentru ca această situație să se schimbe, va fi necesară o asumare a responsabilității colective a cetățenilor, a principalelor părți interesate și a factorilor de decizie pentru viitorul energetic comun.

3.6 Deși publicul este implicat în diferite aspecte ale planificării energetice prin numeroase inițiative locale, regionale și naționale, există o nevoie reală și concretă de canalizare și orientare a participării, expertizei și capacității existente a cetățenilor. În prezent nu există un cadru adecvat pentru dialogul cetățeni/părți interesate/societate civilă organizat pe tema surselor, transportului și utilizării energiei. Instituirea unui astfel de dialog - care să poată contribui la formularea politicii UE și la introducerea dimensiunii europene în dezbaterile naționale - este urgent necesară. **Un program vast, ambițios și coordonat de implicare și participare a publicului** ar trebui să stimuleze dezbaterea informată, ridicând nivelul discuției și al gradului de înțelegere și sporind încrederea factorilor de decizie pentru a merge mai departe. Pentru a defini condițiile și acțiunile necesare pentru instituirea unui astfel de program, prezentul aviz se bazează pe un studiu pregătit comandat de CESE și publicat în decembrie 2012, intitulat *Future national energy mix scenarios: public engagement processes in the EU and elsewhere*, („Scenarii pentru viitoarele mixuri energetice naționale: procesul de implicare a publicului în UE și în alte părți ale lumii”) disponibil la: <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-energy-futures-civil-society-publications>.

4. Consolidarea și exploatarea mecanismelor de participare existente

4.1 Începând din 1997 au fost constituite mai multe forumuri pe teme energetice, pentru a discuta aspecte tehnice, de reglementare, legate de consumatori și politici: trei forumuri de reglementare (Forumul de la Florența pentru reglementarea electricității, Forumul de la Madrid pentru reglementarea gazelor, Forumul cetățenesc pentru energie, de la Londra), precum și Forumul combustibililor fosili, de la Berlin, Forumul energiei durabile, de la București, și Forumul european al energiei nucleare. Toate sunt concepute să îmbunătățească funcționarea pieței interne a energiei, dar nici unul nu are domeniul de aplicare larg al tipului de dialog energetic pe care îl propune avizul de față. Forumul energetic al cetățenilor, așa cum implică și numele, urmărește implementarea unor piețe cu amănuntul competitive, eficiente din punct de vedere energetic și echitabile pentru consumatori, oferind astfel o platformă pentru a realiza progrese în materie de abilitare a consumatorilor și a protejării intereselor consumatorilor în chestiunile de reglementare. Toate aceste forumuri au câte un rol în dialogul privind energia, iar o integrare mai puternică, printr-un organism sau o platformă de coordonare specifică, ar fi foarte binevenită. Într-adevăr, un astfel de organism ar putea, de asemenea, să reprezinte interesele energetice ale Comisiei Europene în structura ambițiosului dialog european privind energia, definit în cele ce urmează.

4.2 Există de asemenea posibilitatea de a atrage țări terțe vecine, în special pe acelea care fac parte din Comunitatea Energiei și aceasta ar veni în sprijinul abordării propuse în „Politica energetică a UE: angajarea în relații cu parteneri din afara frontierelor noastre”, COM (2011) 539.

4.3 Ca organ consultativ al instituțiilor UE, a cărui misiune principală este de a implica mai mult organizațiile societății civile în construcția europeană, **CESE este bine poziționat pentru a sprijini definirea și planificarea contribuției societății civile la elaborarea politicilor.** Comitetul a prezentat avize cu privire la toată activitatea legată de actele legislative importante pe teme energetice ale UE și de elaborare a politicilor, dialogând cu părți interesate de la toate nivelurile, prin vizite directe în toate statele membre. Poziția sa de bază cu privire la **necesitatea unei comunități energetice europene și natura vitală a unui dialog societal care să stea la baza acesteia** a fost stabilită în declarația comună cu Notre Europe – Institutul Jacques Delors din ianuarie 2012 (<http://www.eesc.europa.eu/eec>).

4.4 Elementul esențial în construcția unui dialog productiv este încrederea. Încrederea în și între părțile interesate nu poate fi presupusă de la început, ba chiar dimpotrivă. Prin urmare, unul dintre obiectivele dialogului este de a **construi încrederea între participanți.** Pentru ca acest lucru să aibă loc, Comitetul Economic și Social European trebuie să fie deschis și demn de încredere și să aibă o poziție echilibrată, dacă dorește să joace un rol formativ în acest proces.

4.5 **În statele membre, atitudinile față de energie sunt înrădăcinate în valorile societale.** La nivelul individual,

acestea trebuie să cuprindă securitatea aprovizionării, sărăcia energetică și accesul grupurilor vulnerabile la energie cu prețuri accesibile. La nivel național există preocupări legate de dependența energetică și expunerea la influențe externe. Prin urmare, dezbateră trebuie să cuprindă o dimensiune etică și economică puternică, așa cum se recunoaște în Avizul Grupului european privind aspectele etice ale mixurilor energetice din Europa, adoptat în ianuarie 2013. Acest lucru ar trebui recunoscut ca un instrument esențial în dezbateră. Comitetul solicită un cadru etic care să fie utilizat pentru toate sursele de energie și pentru deciziile legate de mixul energetic și îndeamnă la implicarea societății civile prin participare democratică și transparență. Sunt necesare în continuare eforturi de aplicare a acestor concepte la nivelul statelor membre și unul din rolurile CESE va fi să recunoască sensibilitățile naționale și să ofere o cale către convergență și colaborare.

4.6 De exemplu, politicile UE ar trebui să se bazeze pe un element care face parte integrantă dintr-o abordare globală etică și acceptabilă din punct de vedere social și anume conceptul de a nu dezavantaja acele părți ale lumii care „n-au glas”, pe cei care sunt vulnerabili în concurența pentru resurse energetice.

4.7 Implicarea efectivă funcționează cel mai bine atunci când **rețelele neoficiale ale societății civile sunt abilitate să interacționeze cu rețelele mai formale**. Inovarea care decurge din implicare poate fi un mijloc puternic pentru a cădea de acord asupra unor obiective strategice și/sau a le realiza la nivel național, regional, orașenesc și local, cu costuri publice mai reduse și cu mai puțină birocrație decât procesele tradiționale. În prezent există puține mecanisme care să integreze implicarea în „variantele de viitor energetic” metropolitane, naționale și paneuropene. Cu toate acestea, inițiative cum ar fi Convenția primarilor, care pledează pentru o mai bună eficiență energetică și o mai intensă utilizare a surselor regenerabile, arată ceea ce se poate realiza în acest sens. În interiorul sau între statele membre nu s-a stabilit încă o legătură între această implicare și structurile politice și decizionale.

5. Realizarea implicării și angajării publice: un dialog european privind energia

5.1 Titlul provizoriu al procesului schițat mai sus este Dialogul european privind energia (DEE), deși, pentru a sublinia necesitatea întreprinderii unor acțiuni concrete, ar putea fi avute în vedere modificări ale titlului, cum ar fi Acțiunea europeană privind energia. DEE nu ar duplica organismele existente ci mai degrabă **ar valorifica inițiativele actuale și le-ar completa adăugând participarea atât a părților interesate din sectorul energiei, cât și a cetățenilor**. Un obiectiv important va fi îmbunătățirea procesului decizional prin interacțiune organizată, furnizarea informațiilor corespunzătoare, promovarea asumării, întărirea legitimității și sprijinirea deciziilor politice la nivel național și european. În principiu, toate chestiunile energetice ar trebui să intre în domeniul său de aplicare, inclusiv: infrastructura, sursele și resursele energetice, piețele, chestiunile legate de consumatori, tehnologiile, aspectele politice și de mediu etc.

5.2 DEE trebuie să **abordeze nevoile și preocupările atât ale actorilor oficiali cât și neoficiali** - acele grupări implicate

în lanțul de furnizare a energiei, cum ar fi investitorii, clienții, agenții de reglementare și legiuitorii. În contextul priorităților identificate la nivel național, european și global, trebuie avuți în vedere, ca o categorie de părți interesate, și reprezentanții temelor intergeneraționale, în special cele referitoare la utilizarea și epuizarea resurselor, la controlul poluării și la schimbările climatice.

5.3 Ar trebui observat că DEE nu ar urma să fie implicat în implementarea operațională sau tehnică, dar ar avea **rolul de a asigura un spațiu de negociere** în care temele legate de implementare ar putea fi dezbătute în contextul efectelor și acceptabilității sociale, al strategiei în materie de investiții și resurse și al altor considerente politice. Cu toate acestea, ar trebui să fie conectat la acțiuni foarte concrete, pe care oamenii să le poată întreprinde ei înșiși, cum ar fi contorizarea inteligentă și eficiența energetică. Teoria, educația și acțiunea practică trebuie să meargă mână-n mână.

6. Implementarea unui dialog european privind energia

6.1 Inițial, obiectivele ar fi următoarele:

- identificarea și prioritizarea acțiunilor prin care societatea civilă va fi informată și responsabilizată în ceea ce privește chestiunile energetice;
- identificarea părților interesate, care cuprind utilizatori energetici industriali și individuali, operatori, lucrători și sindicate din sectorul energetic și alte grupuri de interese, în funcție de tipul de interes, nivelul de cunoaștere și resursele disponibile;
- definirea temelor esențiale într-un mod care să permită contribuții și interacțiuni între expertiza profesională, cunoștințele și experiențele acumulate în viața de zi cu zi;
- elaborarea unui format flexibil de „conversație”, adaptabil în toate statele membre care să aducă cetățenii mai aproape de procesul decizional.

6.2 Pentru o tranziție energetică reușită, este esențială **consolidarea mecanismelor de consultare și participare**. Un dialog informat, structurat, incluziv și responsabil la nivelul UE este de asemenea necesar pentru a garanta că elaborarea și aplicarea politicilor sunt coerente, incluzive și, prin urmare, recunoscute ca eficiente și credibile.

6.3 În cele din urmă, angajarea publicului trebuie să contribuie la fundamentarea unei tranziții eficiente, participative și bazate pe cunoaștere către sistemul cu emisii reduse de dioxid de carbon până în 2050. Acesta ar avea potențialul de a **spori legitimitatea acțiunilor UE pe chestiuni energetice, abilitând totodată cetățenii să-și exprime punctele de vedere și preferințele la nivel național și paneuropean**.

6.4 Fiecare grup identificat de părți interesate ar trebui întrebat, pe baze reciproce:

- ce așteptări are fiecare de la participarea la acest dialog și
- care ar trebui să fie contribuția fiecăruia la dialog.

6.5 Dacă se dorește ca dialogul să fie un succes pe termen lung, **procesul trebuie să caute să înțeleagă și să răspundă preocupărilor, cunoștințelor și valorilor statelor membre și societății civile paneuropene.** Un astfel de răspuns este probabil să impună părților interesate să dezvolte împreună:

- strategii care vor da rezultatele dorite, la un nivel convenit de adaptare și compromis, după caz,
- o procedură de desfășurare a acestor strategii și
- capacitatea de a susține acest proces.

6.6 Pentru ca dialogul să-și îndeplinească rolul, trebuie puse câteva întrebări fundamentale:

- strategii: ce strategii trebuie puse în aplicare pentru a facilita implicarea societății civile și a părților interesate din sectorul energetic?
- procese: ce procese critice trebuie elaborate sau reformulate pentru a pune în practică aceste strategii?
- capacități: ce capacități sunt necesare în dialog pentru a face aceste procese să funcționeze și să se dezvolte?
- contribuția părților interesate din sectorul energetic și a societății civile: ce contribuție se așteaptă de la părțile interesate și de la cetățeni pentru a dezvolta, a menține și a consolida aceste capacități?

7. Măsuri și recomandări practice

7.1 Se propune ca până în 2016 părțile interesate din sectorul energetic, cetățenii și societatea civilă organizată să se angajeze în dialogul european privind energia, în forma unei conversații coordonate pe mai multe niveluri în și între toate statele membre. Pentru a corespunde domeniului de aplicare, dimensiunii și urgenței chestiunii, procesul de implicare propus părților interesate și publicului trebuie să fie ambițios, bine susținut cu resurse și eficace; acest proces ar trebui să urmeze abordarea tactică descrisă în secțiunea 6. Este necesar **să se construiască încrederea între participanți și reputația unui dialog deschis**, să soluționeze sau să accepte treptat numeroasele puncte de vedere care se vor exprima. Dialogul ar trebui să fie:

- paneuropean, în sensul convergenței și integrării la nivelul UE;

— național, prin faptul că se va desfășura în condiții culturale și de viitor energetic diferite;

— pe mai multe niveluri în cadrul unei țări, integrând nivelurile național, regional, metropolitan și local și recunoscând rolul vital al cetățenilor și influența consumatorilor asupra politicii;

— orientat către acțiuni, cu participanți care să-și pună întrebarea; „ce măsuri pot fi întreprinse pentru a asigura un viitor energetic mai bun?”

7.2 DEE nu înlocuiește dezbateră care trebuie să aibă loc în cadrul instituțiilor democrației reprezentative, ci o consolidează, **punând laolaltă cunoașterea, experiența și înțelegerea situației de fiecare zi cu expertiza și informațiile tehnice.** Aici, democrația participativă acționează ca un secundant necesar al democrației reprezentative.

7.3 CESE ar putea elabora un program de trei ani, care să răspundă inițiativelor naționale și să le reunească, ducând în cele din urmă la un DEE independent. Acest proces va include:

— cercetarea – valorificarea cercetărilor existente și extinderea lor către angajarea și implicarea publică în temele energetice complexe care au nevoie de clarificare din perspectiva cetățenilor;

— dezvoltarea de alianțe cu toate părțile interesate (statele membre și președințiile rotative ale UE, organizațiile societății civile, industrie, sindicate, fundații, instituții academice etc.) în a stabili o bază fermă de resurse, pe măsura ambiției programului;

— organizarea unui eveniment major de lansare care să anunțe programe demonstrative/acțiuni-pilot desfășurate în maximum cinci state membre, care vor institui dialoguri naționale, fiecare începând cu un eveniment național în 2014;

— stabilirea legăturilor dintre DEE și forumurile existente, acolo unde este posibil și adecvat, inclusiv cu Comunitatea Energiei (sud-estul Europei) și Parteneriatul estic;

— o prezentare și o dezbateră despre DEE ca parte a forumului cetățenesc al energiei din noiembrie 2013 și a altor forumuri și evenimente cu teme energetice, după caz;

— supravegherea evoluției dialogului de către Grupul de studiu permanent al CESE „Către o comunitate europeană a energiei” și instituirea unui grup de coordonare reprezentativ.

7.4 În structurarea unui dialog public, funcționează bine instrumentele de sprijinire a deciziei, în special pentru a examina întrebările de tipul „ce-ar fi dacă ... ?” și opțiunile, riscurile și rezultatele care decurg din compromisul obținut. Printre instrumentele specifice se numără: elaborarea și modelarea de scenarii, analiza multicriterială participativă, tehnicile realității virtuale [inclusiv vizualizarea 3D și sistemele de informații geografice (SIG)], analiza ciclului de viață și evaluarea cantitativă a mediului. Dintre aceste instrumente, elaborarea de scenarii s-a dovedit mijlocul cel mai accesibil și interactiv de a **abilita populația să înțeleagă dimensiunea provocării, să examineze și să-și testeze soluțiile preferate**, traducându-le în practică, iar Perspectiva energetică 2050 a CE a folosit elaborarea de scenarii ca modalitate de a informa mai bine populația și a o implica în diferitele opțiuni politice.

7.5 Dezbateră despre energie este în prezent un subiect marginal și pentru a îmbrăca un caracter general, pentru a fi discutată în cafenea, la club, în bucătărie și în clasă, trebuie să existe ceva mai mult decât tehnici sofisticate de atragere a populației. Expoziții și evenimente cu vizibilitate, implicarea comunității științifice și interesul mijloacelor de informare naționale vor avea de asemenea un rol. Acest lucru va necesita o planificare profesionistă și definirea dialogului ca o „marcă socială” europeană care să câștige recunoaștere și încredere.

7.6 Un dialog despre variantele de viitor energetic va necesita procese de guvernare clare, transparente și responsabile. Structura organizatoare, care trebuie să fie concepută ca independentă de orice parte interesată, instituție sau grup de interese existent, trebuie să se bucure de încrederea tuturor participanților, să fie perceput ca fiabil și cu autoritate și să funcționeze pe baza unui set convenit de principii sociale și etice, care să reflecte valori comune.

7.7 Rolul CESE este determinant. El va deschide calea pe care o va urma DEE de la teorie la practică. El va începe cu etapa actuală, de planificare inițială și dialog cu părțile interesate. Apoi, ca membru al grupului implicat în punerea în practică a sarcinilor esențiale privind lansarea proiectului, CESE va continua să sprijine DEE, pe măsură ce acesta se dezvoltă în mod autonom, și va acționa drept catalizator în mobilizarea resurselor substanțiale care vor fi folosite.

7.8 Sarcinile esențiale ale DEE sunt următoarele:

- stabilirea unui cadru comun pentru dialogurile privind energia;
- crearea unei „mărci sociale” europene dedicate dialogului și mecanismelor însoțitoare de guvernare și licențiere;
- constituirea unui „registru” al cunoștințelor general acceptate privind chestiuni energetice concrete;
- găzduirea unui forum pentru o dezbateră deschisă privind politica energetică, între statele membre și la nivel UE;
- oferirea unei finanțări sau a unui sprijin esențial pentru inițiativele naționale și regionale;

- efectuarea sau comandarea unor studii de cercetare care să urmărească obținerea de noi cunoștințe;
- redactarea unor orientări în ceea ce privește chestiunile energetice existente sau care vor apărea în curând, care să țină seama de aspectele societale, de mediu, etice și economice;
- colaborarea cu organizațiile naționale și regionale;
- favorizarea unei rețele de organizații în cadrul fiecărui stat membru.

7.9 DEE poate fi privit, de asemenea, ca un exercițiu practic, la scară mare, de democrație participativă, care se intersectează în mod autentic cu democrația reprezentativă pe un subiect vital pentru toți. Principiul de organizare va fi subsidiaritatea, implementată în cadrul unei francize sau al unei licențe, ceea ce înseamnă că DEE va valorifica și va consolida ceea ce există în acest domeniu. În faza de instituire, DEE va dezvolta, prin participarea incluzivă a cetățenilor și a părților interesate, procese de dialog deschise, care se vor putea repeta la nivel național, regional și local. Astfel, resursele, cunoștințele și competențele multor tipuri de organizații, deja active în domeniul energetic, vor putea avea o contribuție. Printre acestea se numără, de exemplu: autoritățile locale și de reglementare, companiile de energie, întreprinderile în general, sindicatele, ONG-urile, organizațiile consumatorilor și instituțiile UE (Comisia Europeană, Parlamentul European, Comitetul Regiunilor). Scopul este de a asigura un „spațiu de negociere” în care problemele de implementare să poată fi discutate în contextul impactului și acceptabilității sociale, al strategiei în materie de investiții și resurse și al altor considerente politice. Aceasta ar implica o prezentare coerentă a unor informații obiective. Acest dialog ar deveni astfel un loc în care pe baza informațiilor și a experienței personale a cetățenilor, s-ar putea examina gradul posibil de convergență în privința chestiunilor energetice „structurate”.

7.10 Pentru acest dialog este esențial un set de principii comune. Provocarea constă în a traduce mai multe angajamente „universale”, care recunosc și susțin valorile umanității noastre comune, în ceva care să poată servi drept bază a politicilor și măsurilor în domeniul energetic. Astfel de angajamente sunt deja cuprinse în Tratatul privind Uniunea Europeană, care confirmă atașamentul statelor membre la drepturile fundamentale umane și sociale. Această solidaritate între națiuni și popoare, un principiu fondator al UE, este aplicabil, în termeni etici, la nivel global, unde orice politică energetică a UE trebuie de asemenea să fie relevantă.

7.11 Cele patru principii etice sugerate de Raportul privind etica energiei al Grupului european pentru etică (http://ec.europa.eu/bepa/european-group-ethics/publications/opinions/index_en.htm) – acces la energie, durabilitate, siguranță și securitate – se suprapun în mod clar cu cei trei piloni ai politicii energetice a UE și va fi necesar să fie examinate în detaliu. Raportul EGE subliniază de asemenea că „participarea se află chiar în centrul justiției sociale și politice”, confirmă abordarea Perspectivei energetice 2050, afirmând că implicarea publicului este crucială (punctul 3.4).

7.12 Dezvoltarea unei abordări principale a participării publice va reprezenta premisa necesară pentru lansarea dialogului privind energia și este percepută ca una din sarcinile organizatorice la care poate contribui CESE. Cinci întrebări se pot lansa drept contribuție la această abordare:

- cum ne putem asigura că toate entitățile, persoanele și întreprinderile își pot permite energia de care au nevoie?
- producția și utilizarea de energie în societatea noastră țin seama de nevoile și de efectele asupra generațiilor viitoare?
- am evaluat și am pus în balanță toate riscurile pe termen scurt și mediu ale producției și utilizării de energie?

— suntem convingeți că sursele noastre de aprovizionare sunt suficient de stabile și sigure, dat fiind rolul esențial al energiei?

— ce putem face noi în legătură cu aceste întrebări?

7.13 Pentru ca piețele din sectorul energetic să funcționeze pe termen mai lung, este necesară o cooperare mai sigură și mai eficientă. Atitudinea de tip „Business as usual” nu va realiza suficiente schimbări de amploare și cu viteza necesare pentru a realiza obiectivele politice - și cetățenii, sectorul energetic și guvernul vor trebui să-și joace fiecare rolul ce-i revine în tranziția către economia cu emisii reduse de dioxid de carbon. Aici, DEE va asigura un mijloc de construcție a încrederii, angajând cetățenii la nivel național și apoi instituind politici energetice naționale în cadrul unei perspective UE mai largi.

Bruxelles, 20 martie 2013

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON
